

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Reģionālās
attīstības fonds

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
LATVIJAS VĒSTURES
INSTITŪTS

Ilze Boldāne-Zeļenkova

**Dzīvās izstādes Latvijā 19. gs. otrajā pusē: avoti un to
izpētes iespējas**

Tēzes

Daugavpils Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes
starptautiskai zinātniskai konferencei

XXXII zinātniskie lasījumi

Daugavpils, 2022. gada 27. un 28. janvāris

Rīga, 2022

Anotācija

Tēžu publikācija referātam “**Dzīvās izstādes Latvijā 19. gs. otrajā pusē: avoti un to izpētes iespējas**”, kas 2022. gada 27. janvārī nolasīts Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes 32. Zinātniskajos lasījumos, sekcijā “Vēsture: avoti un cilvēki”. Prezentācija konferencei tapusi pēcdoktorantūras projekta Nr. 1.1.1.2/VIAA/3/19/516 “Etnogrāfiskie un frīku šovi Latvijas teritorijā 19. un 20. gs. mijā – starp zinātņi, izklaidi un homofobiju” ietvaros.

Summary

Abstract of the report “**Live human exhibitions in Latvia at the 2nd half of the 19th century: sources and research potential**”, presented on January 27, 2022 at the international conference 32 scientific readings hosted by the University of Daugavpils, Faculty of Humanities. The presentation for the conference was made in the project “The Live Human Exhibitions in the Territory of Latvia at the turn of the 19th and 20th centuries between Science, Entertainment and Homophobia” (No. 1.1.1.2/VIAA/3/19/516).

Konferences zinātniskā komiteja: Maija Burima (prof., Daugavpils Universitāte, LZA akadēmiķe, Latvija) – Zinātniskās komitejas priekšsēdētāja; Alvīds Butkus (prof., DU goda doktors, Lietuva), Varvara Dobrovoļska (filoloģijas zinātņu kandidāte, Krievu folkloras republikāniskā centra Reģionālo zinātnisko programmu nodaļas vadītāja, Krievija), Ina Druvieta (prof., Latvijas Universitāte, LZA akadēmiķe, Latvija), Sandra Grigaravičiūte (prof., Vītauta Dižā Universitāte, Lietuva), Zaiga Ikere (prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Ēriks Jēkabsons (prof., Latvijas Universitāte, LZA akadēmiķis, Latvija), Ilja Kukuļins (asoc. prof., Maskavas Sociālo un ekonomikas zinātņu augstskola, Krievija), Anatolijs Kuzņecovs (asoc. prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Jordans Lutskanovs (asoc. prof., Bulgārijas Zinātņu akadēmijas Literatūras institūta direktors, Bulgārija), Bronus Maskuļūns (prof., Viļņas Universitātes Šauļu akadēmija, Lietuva), Olafs Mertelsmans (prof., Tartu Universitāte, Igaunija), Sandra Meškova (asoc. prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Eva Mogerē (prof., Vestfoldas Universitāte, Norvēģija), Irēna Saleniece (prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Anna Stankeviča (prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Džefrijs Sveins (prof. emeritus, DU goda doktors, Glāzgovas Universitāte, Apvienotā Karaliste), Vilma Šaudiņa (prof., Daugavpils Universitāte, Latvija), Jānis Valdmanis (prof., Latviešu valodas aģentūra, Latvijas Universitāte, LZA korespondētājloceklis, Latvija), Elīna Vasiļjeva (prof., Daugavpils Universitāte, Latvija)

Publikāciju sagatavoja: Ilze Boldāne-Zeļenkova

Tehniskā redaktore: Elita Egle

© Autore, 2022

© Latvijas Universitāte, 2022

SATURS

Dzīvās izstādes Latvijā 19. gs. otrajā pusē: avoti un to izpētes iespējas	4
Daugavpils Universitātes Humanitārās fakultātes 32. Zinātnisko lasījumu sekcijas “Vēsture: avoti un cilvēki” programma	5

DZĪVĀS IZSTĀDES LATVIJĀ 19. GS. OTRAJĀ PUSĒ: AVOTI UN TO IZPĒTES IESPĒJAS

Rietumeiropā un ASV plaši izplatīto, citādību (atšķirīgu etnisko, arī rases piederību vai ķermeņa fiziskās nepilnības) eksponējošo izstāžu klātbūtne 19. gs. gaitā fiksējama arī Krievijas impērijas kultūras telpā, tai skaitā mūsdienu Latvijas lielākajās pilsētās Rīgā, Liepājā, Jelgavā un Jūrmalā. Referāts sniegs ieskatu izstāžu norisē un avotos, kas izmantojami tēmas pētniecībā.

Šī brīža izpētes līmenī zināms par 18 eksotisko šovu norisi Rīgā (tie notika arī Jelgavā, Jūrmalā un Liepājā). Tie bija gan frīku (kropļu šovi ar pērtiķsievietes Džulijas Pastranas u. c. dīvaiņu piedalīšanos, gan anatomiskās izstādes, kas apvienoja sevī gan fizisko īpatnību, gan rasu atšķirību demonstrāciju), gan eksotiskie šovi – citu kontinentu – rasu, kultūru pārstāvju eksponēšana.

Lai sasniegtu pētījuma mērķi – fiksēt, aprakstīt un izvērtēt Latvijas teritorijā notikušo performanču iekļaušanos Eiropas eksotisko šovu aprītē izmantoti gan nepublicētie, gan publicētie avoti, kā arī Eiropas un ASV humanitāro un sociālo zinātņu pētnieku darba rezultāti.

Par eksotisko šovu norisi Latvijas 19. un 20. gs. mijas kultūrtelpā liecina vairākas nepublicēto avotu grupas – afišas, laikraksti, Rīgas pilsētas policijas pārvaldes dokumenti, kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīvā, memuāri un citi.

LU Akadēmiskajā bibliotēkā glabātā, bagātīgā afišu kolekcija sniedz liecības par eksotisko šovu norises faktiem Rīgas kultūrtelpā, bet to norises gadu atšifrējums pagēr citu avotu iesaisti.

Informācija par etnogrāfisko un frīku šovu norises vietu, laiku un ieejas maksu visbiežāk atrodama tā laika preses izdevumos, kas aplūkojamajā laika periodā tika izdoti vairākās valodās, biežāk sastopamās bija vācu (!), latviešu un krievu. Ziņas par plānotajiem vai jau noritošiem pasākumiem iegūstamas gan no sludinājumiem, kas ievietoti laikrakstu pēdējās lappusēs, gan (daudz retāk) no pasākumu un aktieru aprakstiem.

Minētie avoti, papildināti ar Rīgas pilsētas policijas pārvaldes dokumentu liecībām un laikabiedru atmiņām un memuāriem, sniedz detalizētāku informāciju par pasākumu norisi, tajos iesaistītajām personām un sabiedrības interesi par šīm performancēm.

VĒSTURE: AVOTI UN CILVĒKI

HISTORY: SOURCES AND PEOPLE

2022. gada 27. janvārī plkst. 13.00
DU Humanitārā fakultāte

<https://us02web.zoom.us/j/86765637667?pwd=TIJrejd5SHNuVFM3QnhrR0NCVlExUT09>

Meeting ID: 867 6563 7667

Passcode: 507808

Sēdi vada / Chair

Dr. soc. sc. Ilze Šenberga

Moderators / Moderator

Andris Kupšāns (+371 29191438)

- 13.00 **Manvydas Vitkūnas** (*Viļņa, Lietuva*)
Военное дело на территории современной Литвы в каменном веке
Warfare in the Stone age in the territory of present-day Lithuania
- 13.15 **Алёна Любая** (*Minska, Baltkrievija*)
Татарские ротмистры в войнах за Инфлянты от Жигимонта Августа до Яна Кароля Ходкевича
Tatar captains in the wars for the Inflants from Zhygimont August to Jan Karol Chodkiewicz
- 13.30 **Sigitas Lūžys** (*Kauņa, Lietuva*)
Cyclosum tela: оружие массового поражения в «Великом искусстве артиллерии» Казимира Семеновича
Cyclosum tela: the weapon of mass destruction in Casimir Siemienowicz' "The great art of artillery"
- 13.45 **Tatjana Bogdanoviča** (*Rīga, Latvija*)
Latgales teritorijas daba un priekšmetu vide Dinaburgas jezuītu ordeņa materiālos
Nature and objects' environment of Latgale territory in the materials of the Jesuit order of Dinaburg
- 14.00 **Edvards Seliška** (*Rīga, Latvija*)
Inflantijas šlahtas politiskā loma Žečpospolitā 1764.–1772. gadā
Political role of the Inflanty nobility (szlachta) in Polish-Lithuanian Commonwealth in 1764–1772
- 14.15 **Arturs Medveckis** (*Liepāja, Latvija*)
Liepājas senākās koka dzīvojamās mājas kultūrvēsturiskās liecības
Cultural and historical evidence of the oldest wooden house in Liepāja

Pārtraukums / Break

Sēdi vada / Chair

Dr. hist. Irēna Saleniece

Moderators / Moderator

Henrihs Soms (+371 26387833)

- 15.00 **Andris Kupšāns** (*Daugavpils, Latvija*)
Baltijas guberņu zemnieku dzimtbūšanas problemātika V. Semevska darbā “Крестьянский вопрос в России в XVIII и первой половине XIX века” (1888)
Problem of serfdom of Baltic governorates in V. Semevskis' work “Крестьянский вопрос в России в XVIII и первой половине XIX века” (1888)
- 15.15 **Евгения Назарова** (*Maskava, Krievija*)
Спираль развития латышских сельских колоний в Сибири: история Кайбинской колонии и ее жителей с конца 19 в. по 1930-е гг.
The spiral of development of Latvian rural colonies in Siberia: the history of Kaibinskaya colony and its inhabitants from late 19th century to the 1930s
- 15.30 **Uldis Vanags** (*Daugavpils, Latvija*)
Sociālās kategorijas Latgalē 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā Social categories in Latgale at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century

- 15.45 **Maija Grizāne** (*Daugavpils, Latvija*)
Russian Orthodox church parish schools in eastern Latvia: challenges of the mission at the turn of the 20th century
Krievijas Pareizticīgās baznīcas draudžu skolas Austrumlatvijā: misijas izaicinājumi 19.–20. gadsimta mijā

Pārtraukums / Break

- 16.15 **Ilze Boldāne-Zeļenkova** (*Rīga, Latvija*)
Dzīvās izstādes Latvijā 19. gadsimta otrajā pusē: avoti un to izpētes iespējas
Live human exhibitions in Latvia at the 2nd half of the 19th century: sources and research potential
- 16.30 **Vēsma Lēvalde** (*Liepāja, Latvija*)
Laicīgā kultūras dzīve Liepājā līdz padomju periodam
Secular cultural life in Liepāja before the Soviet period
- 16.45 **Guntis Pakalns** (*Rīga, Latvija*)
Pasaka “Laime un bagātība” Latvijā: vēsture un avoti
The folk tale “Luck and Wealth” in Latvia: history and sources
- 17.00 **Mstislav Pentkowsky** (*Jūrmala, Latvija*)
H. Krass and A. Hoffmeister’s children’s opera “Brundibar”: historic and literary context
H. Krasa un Ā. Hofmeistera bērnu opera “Brundibārs”: vēsturisks un literārs konteksts
- 17.15 **Arnis Slobožanins** (*Daugavpils, Latvija*)
Latgaliešu tiesību aktualizācija: čehu vēsturnieka publicēts 1946. gada dokuments un tā interpretācija latgaliešu emigrācijā 1969. gadā
Debating the rights of Latgalians: a document of 1946 published by a Czech historian and its interpretation in the Latgalian exile in 1969